

POSITION PAPER DOELSTURING VOOR RONDETAfelGESPREK 22 MEI 2025

Als Caring Farmers ondersteunen wij het principe van doelsturing: boeren de vrijheid geven om zelf te bedenken hoe ze hun negatieve impact op dier, natuur en klimaat verlagen, werkt beter dan gestandaardiseerde regels opleggen. Zeker kleinschalige, gemengde, biologische of anderzijds 'afwijkende' bedrijven in de achterban van Caring Farmers kunnen slecht met deze regels uit de voeten omdat ze zijn geijkt op 'gangbare bedrijven'. Bovendien tonen ze graag aan dat hun impact niet heel negatief en soms zelfs positief is.

Toch hebben we ons al meerdere malen kritisch uitgelaten over doelsturing. Want de vele maatschappelijke en zeer urgente problemen (klimaat, water, stikstof, natuur) vragen om snelle actie, en hebben geen tijd om te wachten tot het hele doelsturing circus is opgetuigd. Er zijn genoeg maatregelen te bedenken waarvan zeker is dat ze bij zullen dragen aan meerdere van deze opgaven tegelijk en waar we als gehele maatschappij baat bij hebben. Daar moeten we nu mee beginnen. Ook zijn er genoeg manieren te bedenken om deze maatregelen aantrekkelijk te maken voor boeren. Ook zijn er maatregelen die geen geld hoeven te kosten, maar enkel geld opleveren.

Maatregelen die bijdragen aan meerdere maatschappelijke opgaven:

- Productief kruidenrijk grasland: iedere hectare kruidenrijk vergeleken met gewoon gras levert een besparing van 500 kg kunstmest, 1000 kg CO₂, levert 2-3 keer meer insecten en een gezondere bodem. De melkproductie blijft gelijk en de kosten van duurder zaaigoed streep weg tegen besparing op kunstmest. Nederland telt 200.000 hectare tijdelijk grasland die elke paar jaar opnieuw worden ingezaaid. Een verplichting om hier te kiezen voor kruidenrijk, scheelt de maatschappij 0,2 Mton aan CO₂ uitstoot zonder enkele kosten. Wanneer hier een verplichting bovenop komt om altijd 10% tot bloei te laten komen, geeft dat de biodiversiteit een enorme boost.
- Minder dieren: hoe je het ook went of keert, onze veestapel is te groot. Een beweging naar een veestapel die we van eigen land kunnen voeden draagt bij aan alle opgaven, en maakt de transitie naar een dierwaardige veehouderij veel goedkoper. De intensieve veehouderij die produceert voor de export, hoort niet bij de landbouw van de toekomst. Hoewel we groot voorstander zijn van beleid dat gericht is op de blijvers, is een ruimere stoppersregeling voor de intensieve veehouderij gewenst. Geef bv ook boeren de kans die hun stallen willen omzetten in andere verdienmodellen zoals champignonteelt of opslag caravans. Nu moeten ze die stallen afbreken, terwijl ze soms via SDE zonnepanelen erop hebben liggen waardoor afbreken niet kan.
- Zet in op een snelle reductie bestrijdingsmiddelen door 1) vol in te zetten op een groeiende biologische markt en productie, 2) het hoge gebruik in de sierteelt aan te pakken 3) meer controles en heldere 75% reductiedoelstelling voor 2030.
- Meer weidegang en [integratie zuivel en vlees](#) voor de rundvee en geitensector: koeien die zelf hun eten in de wei halen, de mest daar achterlaten en de melk naar de stal brengen, zijn efficiënter dan koeien waarvan voer en mest worden getransporteerd. Dat is de richting waar we op willen. Niet inzetten op mais-etende koeien die met niet-dierwaardige praktijken worden gefokt om minder methaan per liter melk te produceren; maar een gezonde dierwaardige melkveehouderij met een lage uitstoot en hoge biodiversiteitswaarde per hectare.
- Voedselbossen, landschapselementen en agroforestry: meer geld naar agrarische natuur en natuurbeheer is belangrijk! Zet er vol op in; informeer boeren over de voordelen van bomen voor bodem, biodiversiteit, teelt en diergezondheid (bv: elk blaadje van een els bevat evenveel stikstof als een kunstmestkorrel).
- Zet in op een snelle reductie van kunstmest, door ook in de akkerbouw kunstmest te vervangen door klavers. Stikstofkunstmest is slecht voor het bodemleven en iedere kg kunstmest = 2 kg CO₂.
- Minder vlees en zuivel: het voorstel van de TAPP coalitie voor een heffing op vlees en zuivel die terugstroomt naar de verduurzaming van de landbouw, kan jaarlijks honderden miljoenen opleveren en draagt tevens bij aan gezondere mensen. Met 0% BTW op groente en fruit en biologische producten wordt het dieet nog gezonder en even betaalbaar. Uiteindelijk zien mensen dit terug in lagere zorgkosten.
- Help de akkerbouw met verdienen aan andere gewassen. Momenteel wordt het geld vooral verdiend met uien en aardappelen. Maar hennep, graan, vlinderbloemigen zijn beter voor de bodem en een ruimere vruchtwisseling is nodig om chemie te kunnen reduceren. Vol op de biobased bouw en eiwittransitie.

Toch inzetten op doelsturing? Let dan op de volgende zaken:

- Doelsturing voor boeren? Dan ook voor de andere stappen in de keten: de retail, de horeca, de industrie etc.
- Maak het aantrekkelijk voor koplopers en beloon biologische plantaardige teelten – hiervan is bewezen in [45 jaar onderzoek](#) dat bio- en biodynamische boeren veel schoner en efficiënter werken omdat zij per hectare én per kg product een veel lagere footprint hebben op klimaat en milieu.
- Let op dat dit niet een verdienmodel wordt voor bedrijven die dure meetinstrumenten verkopen aan boeren. Boeren die aantoonbaar minder krachtvoer, kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruiken en/of die minder dieren hebben en/of een lagere productie per dier, zouden niet gedwongen hoeven worden om dure apparatuur aan te schaffen. M.a.w.: hou het simpel: minder input = minder output; minder techniek = minder uitstoot, minder brandgevaar en minder leningen.
- Zet in op KPI's die meten per hectare en niet per liter of kilo product. We hebben een beperkt aantal hectares in Nederland; gaat de uitstoot per hectare omlaag, dan gaat de uitstoot van Nederland omlaag. Wanneer men rekent aan uitstoot per kg of liter, klinkt dat leuk voor de grote bedrijven die daarop inzetten; maar met een hoge productie per hectare schiet Nederland er niets mee op. Bovendien staat het haaks op andere opgaven zoals bodem, natuur en dierenwelzijn.
- Kijk integraal en vergeet dierenwelzijn niet. Vanuit de dierlijke agroindustrie kijkt men graag naar de verschillende opgaven apart. Immers als dierwaardigheid een losse opgave, dan is het logisch om miljarden te investeren in dierwaardige stallen. Maar kijk je naar de intensieve veehouderij met een stikstof-, klimaat-, grondgebruik-, dierziektes- én dierenwelzijnsbril, dan is er maar één logische oplossing: krimp.
- Kijk integraal en vergeet dierenwelzijn niet: momenteel is de melkveehouderij niet verantwoordelijk voor het welzijn van de kalveren in de kalverhouderij. Dat is niet logisch. Monitor b.v. melkveebedrijven ook op kalversterfte verderop in de keten.
- Vergeet dierenwelzijn niet: neem KPI's op voor [bedrijfsgebonden aandoeningen](#) (klauwproblemen, voetzweren, uierontstekingen en borstbeenbreuken).

Daarnaast willen wij alle Tweede Kamerleden nog graag het volgende meegeven.

Een transitie naar een duurzaam voedselsysteem en duurzame landbouw is een slimme investering die zich terugverdient in meer welvaart, meer gezondheid en meer euro's door de vele miljarden aan vermeden milieukosten. Hoe langer we hiermee wachten, hoe moeilijker het wordt.

Graag verwijzen wij naar de [Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse](#) die de Dierenbescherming en Caring Farmers lieten uitrekenen: een transitie naar een dierwaardige veehouderij levert op termijn 2 miljard euro per jaar op en behoudt meer boeren dan het huidige beleid. En naar het scenario [Landinzicht van Urgenda en de oplossing '7 vinkjes voor een duurzame landbouw'](#) die zij oppert om boeren te helpen met verduurzaming: 'als we alle boeren minimaal 10 jaar 1000/ha betalen om de omslag te maken en natuurinclusief te gaan boeren, dan kost dat maximaal 1,8 miljard euro per jaar. Daarmee geven we boeren de financiële draagkracht om risico's te dragen en de transitie in te zetten, en is een heel acceptabel bedrag om de bodem en biodiversiteit te herstellen, aan de Kaderrichtlijn Water te voldoen en voedsel te produceren zonder het risico om Parkinson of ALS op te lopen. Help boeren [innoveren](#), maar geen end-of-pipe oplossingen.

Boeren werken graag aan een gezond voedselsysteem; ze hebben behoefte aan visie en draagkracht. Doelsturing is prima, maar ga alvast aan de slag.

Stichting Caring Farmers,
namens 400 Caring Farmers